

[Bjørn Elmquist]

statschefen, general Evren, selv. Han modtog os, i starten vil jeg sige, venligt, men fra oven og nedefter, og sagde: I er naturligvis velkomne til at være gæster i mit land, men pas nu på, at I ikke blander jer for meget i vores interne affærer, for dette er Tyrkiets egne problemer. Vi måtte jo så prøve at retfærdiggøre hver på sin vis, hvorfor vi nu mente, vi var der, hvorfor vi mente, vi havde en motivering, en årsag, til at gå ind i sagerne, og jeg tillod mig i beskedenhed at gøre generalen opmærksom på, at vi havde så at sige kontraktretlige forpligtelser over for hinanden. Både Tyrkiet og Danmark og de andre lande, England, Tyskland og Frankrig, der var repræsenteret ved det nævnte møde, har jo indgået en fælles aftale ved Europarådskonventionerne, og ifølge den har vi en pligt og en ret, om man vil, til at påse, at ikke bare vi selv, men også andre lande overholder disse forpligtelser.

Og jeg kom med et lille eksempel over for general Evren. Når vi har haft sager – det har vi jo haft fra tid til anden – hvor danske statsborgere har indklaget danske myndigheder, den danske højesteret, det danske folketing, for at have krænket vedkommendes menneskerettigheder, f.eks. da vi havde sagen om den obligatoriske sexundervisning i skolerne herhjemme, har de været indbragt for Den europæiske Menneskerettighedskommission, og hvem har da været med til at kulegrave sagerne dér? Ja, det har bl.a. en tyrkisk juridisk professor, der sad som repræsentant for sit land. På samme måde synes jeg vi havde så at sige en kontraktretlig forpligtelse til nu at interessere os for Tyrkiets anliggender.

Dertil kommer så det moralske og det politiske, om man vil, for man skal ikke være blind for det faktum, at hvad der nu har været gældende i Tyrkiet i to år kan true i andre lande i Middelhavsområdet. Det har jeg i hvert fald hørt fra kolleger i andre sydeuropæiske lande. Der har været spaniolere, der har sagt: ja men hvis vi accepterer et tyrkisk militærregime i to år eller tre år, eller hvor længe det kan være, uden overhovedet at protestere mod det, finder vort militær, de kræfter, som måtte eksistere f. eks. i Spanien, et alibi, en motivering, for at sige: ja men så kan vi gøre det samme i vores land. Så af disse grunde, som jeg ikke skal uddybe nærmere, mener jeg, at vi har en moralsk, en

politisk og en juridisk forpligtelse til at interessere os for, hvad der foregår i Tyrkiet.

Jeg vil også godt ved denne lejlighed notere med tilfredshed, at den tidligere danske regering i juli eller juni måned 1982 omsider tog sig sammen til at følge de opfordringer, som den fik af en enig dansk Europarådsdelegation dækkende alle partier her i folketingsalen, til at indklage Tyrkiet for Den europæiske Menneskerettighedskommission. Det var en opfordring, som regeringen dengang lagde vægt på blev bakket op af et flertal, ikke blot i det danske folketing, men i den parlamentariske forsamling i Europarådet.

Det lykkedes os, ikke mindst ved hr. Lasse Budtz' og min og andres indsats, at få Europarådets parlamentariske forsamling til at opfordre regeringer i medlemslandene til at indlede en sådan klagesag. Det er naturligvis ikke den endelige dom, der dermed er fældet, fordi der er tale om en sag, og der er tale om, at Tyrkiet skal møde op og forsvare sig selv. Vi har da også ved flere lejligheder haft mulighed for at sige til repræsentanter for det tyrkiske regime og andre tyrkere: kom nu op til Strasbourg og forsvare jer. Hvis I mener, vore anklager er uretfærdige, så kom og fortæl os det og bevis over for os, at det er forkert, når vi siger, at der foregår tortur og andre klare overgreb, bl. a. i de tyrkiske fængsler. Derfor var det da godt, at tyrkerne endte med ikke bare at ignorere klagen i enhver henseende, men i første omgang at søge om en udsættelse, og denne udsættelse skal vel nok ses på baggrund af, at der nu på søndag er folkeafstemning om grundloven.

For mig har motivet fra starten for at prøve at få denne klagesag indledt været, at vi skulle have intensiveret debatten med tyrkerne, for jeg må da indrømme, at man kan fristes til at tage Europarådets konventions tekst frem og påvise sort på hvidt, at Tyrkiet overtræder disse bestemmelser og derfor må ekskluderes, må smides ud. Intet var vel egentlig lettere i denne verden end at få gjort det, men hvem ville vi glæde med det? Vi kunne jo godt gå rundt og vaske vore hænder bagefter, men jeg mener nok, at vi skylder den tyrkiske befolkning et vist hensyn. Jeg mødte under besøget dernede i januar mange almindelige tyrker, som intet havde med regimet at gøre, og som var voldsomt imod det. Men de var enige i deres bøn om,